

MØTE

i EØS-utvalet

måndag den 28. november 2005 kl. 10.30

Møtet blei leidd av leiaren i utanrikskomiteen, *Olav Akselsen*.

Til stades var: Olav Akselsen, Erna Solberg, Marit Nybakk, Vidar Bjørnstad, Morten Høglund, Siv Jensen, Øyvind Vaksdal, Ågot Valle, Svein Roald Hansen, Gjermund Hagesæter, Tor-Arne Strøm, Eirin Faldet, Jan Tore Sanner og Odd Einar Dørum.

Av medlemmene i Regjeringa var til stades: Utanriksminister Jonas Gahr Støre.

Følgjande embetsmenn fekk tilgjenge til møtet: Ekspedisjonssjef Oda Sletnes, Utanriksdepartementet, og underdirektør Else Underdal, Utanriksdepartementet.

Vidare var til stades komiteens faste sekretær, Christian Syse.

D a g s o r d e n

1. Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 2. desember 2005.
Se vedlagte brev fra Utenriksdepartementet, datert 22. november d.å., med oversikt over de relevante rettsaker.
2. Eventuelt.

S a k n r . 1

Aktuelle rettsaker for møtet i EØS-komiteen 2. desember 2005.

Leiaren: Eg gjev ordet til utanriksministeren.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre: Papirene er oversendt på vanlig måte.

Som jeg nevnte i utvalget 20. oktober, ble årets pakkemøte med ESA avholdt 9. og 10. november. Siktemålet med disse møtene var å drøfte enkelte problemstillinger knyttet til gjennomføringen av EØS-regelverket i norsk rett.

Det er vårt inntrykk at det er nyttig å gjennomføre slike samtaler, som er uformelle, med ESA, og at de også i år gav god anledning til å fremme norske synspunkter og innspill. Det er viktig med en god dialog i vanskelige saker, og departementene vil følge opp sakene på sine områder.

Jeg skal kort nevne bare hva disse samtalene i hovedsak dreide seg om denne gang.

ESA mener at det strider mot EØS-avtalens regler om fri bevegelighet for arbeidstakere at Norge opprettholder kravet om at minst halvparten av mannskapet på norske fiskebåter skal være norske borgere eller bosatt i Norge. Regjeringen vil ta snarlig stilling til denne saken. Dersom det blir aktuelt med et bostedskrav knyttet til kyststrøk, vil saken bli sendt ut på en ny høring.

ESA mener at den norske lovgivningen om hjemfall for kraftanlegg strider mot EØS-avtalens regler om fri etablering og investeringer. Grunnen er at staten ikke stiller hjemfall som konsesjonsvilkår for offentlige eiere, dvs. selskaper hvor stat, kommune og fylkeskommune eier minst to tredjedeler. Denne saken er til vurdering i Olje- og energidepartementet i lys av bl.a. utredningen fra Hjemfallsutvalget. Dersom det skulle bli aktuelt med lovendring, vil det bli fremmet en lovproposisjon før påske.

Så tok ESA opp på ny de norske overgangsordningene etter at man i 1976 fikk samme regelverk for enkepensjon og enkemannspensjon i Statens pensjonskasse. ESA mener at det strider mot likestillingsdirektivet at bare enker får pensjon uten behovsprøving når ektefellen var medlem i pensjonskassen før lovendringen. ESA har senere fulgt opp med en grunnlagt uttalelse.

ESA tok også opp det norske regelverket for import av bruktbiler, hvor det er innledet en dialog om verdigrunnlaget for avgiftsberegningen.

Dette er eksempler på saker som har vært diskutert, og hvor denne type dialog gir oss mulighet til å komme i inngrep tidlig i prosessen.

Så har jeg hatt gleden av å delta på møtet i EØS-rådet i Brussel 21. november, for en uke side. Det ble innledet med en såkalt utenrikspolitisk dialog, hvor tre temaer ble tatt opp: Utviklingen i OSSE, hvor det skal være ministermøte nå i neste uke, kapasitetsbygging i Afrika for å styrke fredsbevarende tiltak fra afrikansk side, og kampen mot terrorisme.

La meg si at denne dialogen, som jo ofte er beskrevet som å være ganske formell og rituell om utenrikspolitiske saker, opplevde jeg som å være noe bedre enn det. Det var forberedte innlegg fra begge sider, men også rom for oppfølging og dialog, og det britiske formannskapet stilte her med sin europaminister. Så det var meningsfull utveksling, vil jeg si.

Under den formelle delen av EØS-rådsmøtet ble EØS-avtalens virkemåte gjennomgått. Liechtenstein førte ordet som EØS/EFTA-formann. Hun konstaterte at EØS-samarbeidet stadig fungerer godt også etter utvidelsen til EU 25. Bulgaria og Romania har nå søkt om medlemskap i EØS, og både EFTA- og EU-siden nevnte målsettingen om samtidig tiltredelse til EU og til EØS. Når det gjelder EØS-finansieringsordningen, ble det påpekt at det er offentliggjort utlysninger for til sammen rundt 200 mill. euro, og at de første prosjektsøknadene ventes tidlig i 2006.

Jeg kan nevne at jeg brukte tiden i Brussel til å besøke det sekretariatet vi har opprettet for å håndtere disse betydelige ressursene, og det gav inntrykk av å være et kompetent og dyktig sekretariat, som jeg tror kommer til å gjøre et arbeid som blir veldig interessant for oss i forhold til de nye medlemslandene i EU. Jeg tror det blir viktig både for regjering og storting på besøk i de landene å følge opp de prosjektene og se utfallet av dem.

Videre fastslo den liechtensteinske lederen at EØS/EFTA-landene nå deltar i syv EU-byråer, og konstaterte med tilfredshet at det nå er enighet om de generelle prinsippene for deltakelse i byråer fra EFTA-landenes side.

Fra kommisjonens side ble det uttrykt tilfredshet med tempoet i innlemmelsen av nye rettsakter i EØS-avtalen og med at tiltredelsen av ti nye medlemsland i 2004 ikke hadde påvirket prosessen negativt.

Jeg orienterte om Regjeringens Europa-politiske målsettinger og forsikret om at Regjeringen vil følge opp EØS-samarbeidet på en konstruktiv måte. Jeg viste til at vi på norsk side nå går gjennom hvordan vår innsats kan styrkes, bl.a. i forhold til deltakelse i kommisjonens arbeidsgrupper. Jeg viste også til laksesaken og beklaget sterkt at EU nå ønsker å innføre permanente antidumpingtiltak mot norsk laks. Det er etter Regjeringens syn ikke i samsvar med WTO-reglene.

Vi ser nå en diskusjon om en mer samlet energipolitikk i EU, og jeg ønsker å bruke dette innlegget til å orientere litt om hva dette kan handle om. Det uformelle EU-toppmøtet på Hampton Court i Storbritannia i oktober gav tilslutning til at EU nå igangsetter et arbeid som har som mål å samordne energipolitikken i sterkere grad enn tidligere. Det er for tidlig å si i hvilken retning dette går, men det er viktig fra norsk side å følge dette fordi vi berøres av nye initiativ

gjennom EØS-avtalen og er en vesentlig produsent og energiaktør i Europa.

Dette var en av flere ideer som ble presentert for å gjøre EU bedre i stand til å møte utfordringene fra globaliseringen. En mer langsiktig og helhetlig energipolitikk når det gjelder å balansere hensyn til miljø, økonomisk effektivitet – konkurransevne – og forsyningssikkerhet, vil sannsynligvis stå helt sentralt i årene som kommer. EU legger svært stor vekt på fornybar energi og energieffektivisering i øyeblikket, og dette preger diskusjonen i EU i forbindelse med videreutviklingen av et harmonisert energimarked.

Det var det britiske EU-formannskapet ved statsminister Blair som fremmet disse tankene på toppmøtet, ved at han blinket ut energi som et prioritert område. Dette er interessant, for det var nettopp britene som satte en stopper for en mulig felles europeisk energipolitikk forrige gang spørsmålet var til vurdering, i 2000. Britene har også stoppet dette ved senere anledninger. Blair har begrunnet denne nyorienteringen med det økende behovet i Europa for stabile energiforsyninger innenfor bærekraftige rammer. Fra britisk side har en likevel lenge vært en pådriver for at EU skal ha et fungerende energimarked og energihandel. Dette er også sett i sammenheng med at en del store EU-land, som Frankrike og Tyskland, henger etter i forhold til nasjonal gjennomføring av den praktiske oppfølgingen av de tidligere vedtatte el- og gassmarkedsdirektivene. Vi har allerede gjort dette i Norge, og må bare se positivt på at dette følges opp i EU.

For Norge blir det viktig å følge denne utviklingen i EU nøye. Som stor energiprodusent og –eksportør er det viktig at rammebetingelsene er transparente og forutsigbare. Vi vil holde oss godt informert om utviklingen i politikk og regelverk gjennom kommisjonen, rådet og Europaparlamentet, og jeg forstår at vi på vanlig måte er invitert til å delta i et nordisk-baltisk formøte i Brussel før energirådsmøtet 1. desember. Regjeringen vil legge vekt på å holde en god dialog med de sentrale aktørene for å fremme norske synspunkter og øve innflytelse på dette viktige området.

Etter planen vil fire rettsakter om det indre marked for energi bli innlemmet i EØS-avtalen på EØS-komiteens møte 2. desember. Fra norsk side er det konkludert med at dette regelverket legger til rette for en effektiv og sikker kraftutveksling med utlandet, og bidrar til å sikre forsyningssikkerheten i Norge.

La meg så også knytte noen kommentarer til EUs forslag til nytt kjemikalierregelverk, som går under forkortelsen REACH.

Kommisjonen la i februar 2001 fram en ny kjemikaliestrategi, en såkalt hvitbok, som foreslår et nytt system for kjemikalieforvaltning. Dette regelverket kalles altså REACH, og er en forkortelse for

Registration, Evaluation and Authorisation and restrictions of CHemicals. Formålet med forslaget er å styrke reguleringen av kjemikalier i Europa. Forslaget tar sikte på å snu bevisbyrden, slik at det blir næringslivet, bedriftene, og ikke myndighetene som får ansvaret for å vise at et kjemisk stoff ikke har uakseptable virkninger for helse og miljø. Det er derfor et forslag som alle de nordiske land, inkludert Norge, i utgangspunktet har støttet.

EUs kjemikalierregelverk får direkte konsekvenser for Norge gjennom EØS-avtalen, og norske myndigheter og eksperter har derfor aktivt arbeidet for å påvirke utformingen av regelverket. Dette er noe den forrige regjeringen har arbeidet aktivt med. Fra norsk side har man fra begynnelsen understreket at regelverket må sikre en høy beskyttelse av helse og miljø. Vi har særlig hatt fokus på at regelverket må bidra til å stanse bruk og utslipp av de aller farligste stoffene, både miljøgifter og de mest helsefarlige stoffene. For Norge er det ikke minst viktig å få delta i et nytt kjemikaliebyrå som skal opprettes og plasseres i Helsinki. Kommisjonen har på sin side gitt uttrykk for at man gjerne ser at Norge deltar i byråets arbeid og presisert at REACH-regelverket åpner for dette.

Forslaget er nå til behandling i Europaparlamentet og i rådet. Diskusjonene i EU er preget av hensynet til helse og miljø på den ene siden og industriinteressene på den andre. I Europaparlamentet har det også vært fremmet forslag som ville svekket forslaget dramatisk. Også Norge har vært bekymret for dette. Vi har derfor tatt opp tre forbedringspunkter med sentrale aktører i EU, spørsmål knyttet til bedre informasjonskrav, strengere regler for de farligste stoffene, samt at vi ønsker en generell aktsomhetsplikt for næringslivet, i tråd med hva vi allerede har i Norge.

Den endelige avstemningen i Europaparlamentet den 17. november viste at på to av disse punktene er Europaparlamentets vedtak i tråd med norske posisjoner, mens på ett område anser vi det for å være for dårlig. Rådet skal nå ha første gangs avstemning om saken den 19. desember, og det er usikkert om de vil akseptere Europaparlamentets endringer. Det er altså slik at parlamentets behandling av rådets forslag samlet sett har svekket miljøinnholdet, slik vi vurderer det. Men denne prosessen skal jo gå videre i noen runder til.

Regjeringen er nå først og fremst fokusert på å bruke krefter sammen med andre land på å påvirke regelverket slik at det blir best mulig gjennom å fokusere på konkrete forbedringspunkter. Miljøvernministeren har i det siste derfor både sendt brev til sentrale aktører i EU og hatt samtale med det britiske formannskapet for å framføre de norske synspunktene på utformingen av det nye kjemikalierregelverket. Vi tar sikte på å komme tilbake til utvalget med vår vurdering av denne saken etter som den går framover i EU.

Leiaren: Takk. Då vil eg spørja komiteens medlemmer om det er spørsmål eller kommentarar til utanriksministerens innleiing eller kommentarar til vedlegget.

Jan Tore Sanner (H): Takk for en nyttig orientering. Jeg har et spørsmål til den problemstillingen utenriksministeren tok opp helt på tampen knyttet til REACH, hvor utenriksministerens konklusjon var at direktivet i sin nåværende form var for dårlig. Kan utenriksministeren utdype det noe? Betyr det at utenriksministeren ser det som mer aktuelt å nedlegge veto fra norsk side slik det foreligger nå enn det man gjorde før?

Odd Einar Dørum (V): Jeg hadde egentlig et spørsmål til det siste, men det er dekket ved realinnhold i spørsmålet som er stilt. Så mitt spørsmål, nå har jeg aldri vært her før, går på innledningen, på noe som jeg synes utenriksministeren dro. Det går på møtet med EØS-rådet, og utenriksministeren nevnte stikkordet terrorisme. Min lille erfaring med EU-systemet er at generelt sier man det alle er enige om, som er nødvendig, nemlig at man skal drive godt politi- og etterretningsarbeid. Var temaet integrering, de store migrasjonsbevegelsene, hvordan man i det hele tatt skal skape noe i forkant av at noe skjærer seg til de grader, som det f. eks. har gjort i Frankrike? Var det overhodet tema i rådet?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre: Til Jan Tore Sanner: Jeg hadde samtaler i Europaparlamentet, og jeg hadde samtaler med Margot Wallström, visepresidenten, som nå har ansvaret for informasjon. Hun har en sentral stilling i kommisjonen, men ikke lenger når det gjelder miljø, som hun hadde før, og har et sterkt eierskap til direktivets idé. Hennes vurdering var at det i parlamentet på naturlig vis var kommet inngrep fra alle mulige interessegrupper, slik det er der, industriorganisasjonene, miljøorganisasjonene, forbrukerorganisasjoner, og at direktivet på en måte kunne ses å ha svekket noe av sin miljøprofil, men at det allikevel etter hennes vurdering samlet sett var et betydelig skritt framover fra hva situasjonen er i dag. Så jeg mener personlig – uten at Regjeringen har diskutert det, fordi det ennå ikke foreligger i en slik form – at vår diskusjon må kretse rundt direktivets bidrag til å løfte beskyttelsesnivået i forhold til hva det er i dag i Europa. Da kan man selvfølgelig alltid ha en ambisjon om at det kan løftes enda mer, men spørsmålet er om det ikke da allikevel har bidratt til å løfte det på en slik måte at det gir en betydelig bedring i forhold til hva situasjonen er. Så kommer spørsmålet i forhold til norske bestemmelser, om vi samlet sett

vil komme til at direktivet, slik det er utformet, forhåpentligvis også vil bedre og ikke svekke den beskyttelsen det skal gi i Norge.

Når det gjelder spørsmålet om veto, foretrekker jeg å bruke ordet reservasjonsrett, slik EØS-avtalen har formulert det, og som komiteen vet, handler det jo om et konsensusvedtak fra EFTA-landenes side om et slikt tiltak eventuelt skal treffes. Det har ikke vært diskutert, det har ikke vært behandlet i Regjeringen, så jeg har egentlig ikke noe syn på det, og på det nåværende tidspunkt bruker vi, sammen med land som deler våre syn, tiden til å påvirke prosessen.

Til Odd Einar Dørum vil jeg si at det er riktig som han sier, at veldig mye av utgangsmusikken blir fokus på etterretning, politisamarbeid og å slå ned på de handlingene som har vært, med referanse til Madrid, London, New York. Fra norsk side tok vi opp at vi mener EU gjennom en del av sine andre politikkområder indirekte har viktig politikk som har sammenheng med terrorisme. Blant annet viste jeg til Lisboa-prosessen, som jo har til hensikt å bidra til økonomisk og sosial framgang i tillegg til økonomisk vekst. Jeg la også vekt på utviklingen i Midtøsten, at man måtte se en sammenheng her, og også det forholdet at EUs toppmøte og det britiske formannskapetets arbeid med G8 trakk en klar parallell mellom kampen mot fattigdom globalt og antiterrorarbeidet. Det ble det en meningsutveksling rundt, og EU har jo også et integreringsperspektiv som de bruker i mange andre sammenhenger, og vi fikk fokus litt over på at det også hører hjemme når det gjelder arbeidet mot terror.

Erna Solberg (H): Det er alltid farlig å komme sent inn og så be om ordet. Jeg har forstått at det forholdet at ESA nå har sagt nei til det ønsket vi hadde om å få inn en skjermet sektorvariant av differensiert arbeidsgiveravgift, ikke har vært tatt opp. Dette er jo et vedtak som er fattet av Stortinget tidligere. Jeg bare lurte på hvordan Regjeringen har tenkt å forholde seg til det, og hvordan prosessen videre blir, om man har tenkt bare å akseptere det, eller å være uenig i det, eller på hvilken måte man eventuelt kommer tilbake til Stortinget når det gjelder det.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre: Slik jeg forstår den saken, følger vi fortsatt de endringene som gjøres på EU-siden for å se hvordan det vil passe i forhold til vårt regelverk og vår ambisjon om å kanskje gjenvinne noe av de kvalitetene som var i den differensierte arbeidsgiveravgiften. Men jeg har ikke noen flere kommentarer utover det i forhold til hva vi diskuterte i det forrige møtet, da representanten Solberg også tok opp det spørsmålet.

Erna Solberg (H): Dette er jo en litt annen sak enn regelverket, det er den saken som går i ESA. Men jeg vil bare få lov til å signalisere at det kunne være interessant å få en tilbakemelding til Stortinget på en eller annen måte, eventuelt i neste EØS-utvalgsmøte, om hvordan man følger opp det som er det vedtaket som dreier seg om skjernet sektor, og den runden som nå har gått i over ett år, basert på et vedtak i forbindelse med finansinnstillingen høsten 2003 i Stortinget. Jeg skjønner at det viktigste er det som foregår nå med det nye EU-regelverket, men det er også interessant å vite hva Regjeringen har tenkt i forhold til det som vi tidligere har forsøkt å få godkjent som en særlig ordning innenfor ESA.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre: Det skal vi komme tilbake til neste gang, så det noterer jeg meg og skal redegjøre for. Kan jeg også si, litt i oppfølgingen av hva vi var inne på i forrige møte, at Regjeringen arbeider nå med en gjennomgang av Regjeringens, forvaltningens, arbeid med EØS/EU-saker, og derigjennom håper vi å kunne finne en egnet form for å lytte til Stortingets vurdering av den dialogen vi har, for å høre om det er ting både på informasjonssiden og på saksframlegget som kan gjøres bedre og mer i tråd med det Stortinget ønsker. Så det tar vi initiativ til, i kontakt med Stortingets organer, i nær framtid.

S a k n r . 2

Eventuelt

Leiaren: Ingen har bede om ordet.

Møtet slutt kl. 10.55.